

**KOMPYUTER O‘YINLARIGA ADDEKTIV SHAKLLANISHI OLDINI OLISH
BO‘YICHA O‘SMIRLIK DAVRIDAGI O‘QUVCHILAR BILAN KORREKSION ISHNI
TASHKIL QILISH DASTURI**

Mamajanova Xurshida Qosimjon qizi

Xalqaro Nordik universiteti

“Iqtisodiyot va Pedagogika” fakulteti dekan muovini

x.mamajanova@nordicuniversity.org

+99899-898-04-47

Kalit so‘zlar: O‘smirlik, qaramlik, addektiv shakllanish, korreksiya.

Annotatsiya: Ushbu maqolada kompyuter o‘yinlariga addektiv shakllanishi oldini olish bo‘yicha o‘smirlik davridagi o‘quvchilar bilan korreksion ishni tashkil qilish dasturi haqida ilmiy ma’lumotlar bayon etiladi.

Kalit so‘zlar: O‘smirlik, qaramlik, addektiv shakllanish, korreksiya.

Kirish. Voyaga etmaganlar o‘rtasida kompyuter va o‘yinlarga qaramlikning paydo bo‘lishining oldini olish bo‘yicha ishlarning texnologiyalari va shakllari bolaning rivojlanishining yosh xususiyatlarini, uning rivojlanishining ijtimoiy holatini, oilaviy ta’lim sharoitlarini va zamonaviy o‘spirinning shaxsini shakllantirishda muhim rol o‘ynaydigan boshqa omillarni hisobga olishi kerak. Bir tomondan, uning o‘zini o‘zi anglashi, o‘zini o‘zi belgilashi, tanqidiy fikrlashning o‘sishi qayd etilgan, boshqa tomondan, ijtimoiy stress, noaniqlik, keskinlik, tashvish mavjudligi kuzatilmoqda. Shu bilan birga, voyaga etmaganlar orasida passivlik va befarqlik ham kuzatiladi. Shu sababli, bolalarimiz o‘sib-ulg‘aygan muhitni jiddiy va mas’uliyat bilan tushunish va tahlil qilish, ular o‘zlarini qanday makonda va qanday jamiyatda his qilishlarini va rivojlanishning yangi ijtimoiy holati ularga qanday talablar qo‘yishini tushunish kerak.

Asosiy qism

Ta’lim jarayonining barcha ishtirokchilarining psixologik ta’limi ishonchli psixodiagnostik vositalarsiz mumkin emas. Voyaga yetmaganlarda kompyuterga qaramlik belgilari mavjudligini aniqlash uchun Ekspress usullardan foydalanish mumkin. Biroq, yanada ishonchli tadqiqot uchun bitta usuldan emas, balki nafaqat kompyuter yoki internetga qaramlik omilining mavjudligini aniqlashga, balki uning paydo bo‘lish sabablarini aniqlashga imkon beradigan kompleksdan foydalanish kerak. Shu bilan birga, ushbu turdagi qaramlikning sababi yashirin bo‘lishi

mumkinligini tushunish kerak, u yashirin bo'lishi mumkin va bundan tashqari, muhim kattalar tomonidan keskin rad etilishi mumkin. Bizning fikrimizcha, voyaga etmaganlar o'rtasida kompyuter va o'yinlarga qaramlik ehtimolini o'rganish quyidagi parametrlarni o'z ichiga olishi kerak:

o'smirning shaxsiyatining aksentuatsiyalari mavjudligini o'rganish (Leonhard texnikasi);

ota-ona va bola munosabatlarini o'rganish (Eidemillerning oilaviy munosabatlarini tahlil qilish)

Internet, o'yinlarga bog'liqlikni aniqlash uchun anketalar va testlar (Taker testi, Kulakovning internetga qaramlik testi);

Voyaga yetmaganlarda giyohvandlikni aniqlash uchun testlar (Nikitina va Yegorovning internetga qaramlik testi);

psixoprofilaktik suhbatlar va kuzatish.

Ota-onalar yig'ilishida tematik nutq.

"Bola va kompyuter. Xavfli chiziq"

Maktab yoshidagi ko'plab ziddiyatli vaziyatlar – o'zini ma'lum turdagi odamlar bilan aniqlash, rad etish qo'rquvi, shaxsiy stsenariyni tanlash-o'spirin kompyuter o'yini yoki Internet faoliyati yordamida hal qila oladi. Bolaga boshqalarning muloqotida unga aralashmasdan ishtirok etish, e'tiborga olinmaslik imkoniyatini beradi. Real vaqt rejimida bunday aloqa sizga ism va rollarni o'zgartirishga, turli xil virtual tasvirlarni yaratishga imkon beradi, bolada bunday o'zini o'zi anglashga ehtiyoj bor, bu ko'pincha qaramlikka olib keladi.

Bola uchun muhim bo'lgan hayotiy sohalardagi ijtimoiy-psixologik og'ishlar spektri va yoshga bog'liq aqliy rivojlanishning asosiy buzilishlari.

Oila:

- oilaviy munosabatlardagi og'ishlar;
- onalik depressiyasi;
- ota-onalarning haddan tashqari tashvishi;
- ota-ona talablarining noaniqligi;
- bolani jalb qilish bilan doimiy oilaviy nizolar;
- ota-ona va oilaviy qadriyatlarni bolaning qadriyatlariga qarama-qarshi qo'yish.

Maktab:

- o'quv muvaffaqiyatsizligi va o'qituvchilar bilan ziddiyatlar;
- ziddiyatli vaziyatlar tufayli maktablarning tez-tez o'zgarishi;

- sinfdoshlarni rad etish;
- tashqi ta'lim.

Shaxslararo munosabatlar:

- tengdoshlar tomonidan rad etish;
- kompyuter o'yinlari va onlayn aloqa subkulturasining jozibadorligi va bosimi;
- virtual hamjamiyatga uning qadriyatlarini, tili, o'ziga xos belgilarini qabul qilish bilan jalb qilish.

Bunday o'spirinlarda ruhiy kasalliklarning alohida xarakterli belgilari mavjud:

- kechiktirilgan rivojlanishning paydo bo'lishi;
- shaxsiy infantilizm;
- bog'lanishning buzilishi;
- diqqat yetishmasligi giperaktivligi buzilishi;
- qaram xatti-harakatlar;
- intellektual rivojlanishning o'ziga xosligini belgilaydigan o'rganish buzilishlari (yaxshi);
- kompyuter ko'nikmalariga ega disleksik muammolar).

Ruhiy holatning o'ziga xos xususiyatlari bilan qaramlik belgilari:

- tarmoq orqali do'stlar bilan aloqa qilish;
- kompyuter o'yinlariga haddan tashqari qimmat munosabat;
- o'smirning hissiyotini o'zgartirish. O'yin maydonida hayrat, quvonch, bezovtalikning paydo bo'lishi va o'yin holatidan tashqarida zavq, qiziquvchanlikni yo'qotish;
- kompyuter o'yinlari bo'lmagan vaziyatlarda kognitiv faollik va motivatsiyaning pasayishi;
- ta'limning selektiv buzilishlari (disleksiya, fazoviy yo'nalish muammolari);
- infantilizm shaxsiy yetuklik sifatida;
- uyqu buzilishi, og'riq va mushaklarning kuchlanishi.
- Internetga qaramlikning asosiy belgilari:
- kasbiy, ilmiy yoki boshqa ijodiy faoliyat bilan bog'liq bo'lmagan tarmoqdagi ish vaqtini haddan tashqari, asossiz ravishda suiiste'mol qilish;
- internetdan asosiy aloqa vositasi sifatida foydalanish;

- haqiqiy xususiyatlardan juda uzoq bo'lgan virtual tasvirlarni yaratish va ulardan foydalanish;
- Internet o'yinlarini jalb qilish va zararli dasturlarni yaratish (hech qanday maqsadsiz);
- tarmoqda ishlamasdan sub'ektiv ravishda qabul qilinadigan qobiliyatsizlik;

Xulosa

Shaxsiy kompyuterga qaramlikning barcha bu belgilari qaramlikning barqarorligini belgilaydigan jiddiy patologik shaxsiyat kasalliklari bilan birlashtirilishi mumkin. Agar bolaning ota-onasi bunday alomatlarini aniqlasa, mutaxassisga murojaat qilish kerak.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. Pedagog.uz
2. library.ziyonet.uz
3. ru.wikipedia.org